HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ועבדיה זוזי **לא** קני. דוקא עבדיה זוזי אבל עשה מן הנסכא כלי כגון כוס של כסף קני מ"ג דהדר עביד ליה נסכא דלא גרע מנסרים ועשאן כלים אבל זוזי ולבינה אין תורת מטלטלים עליהן כ"כ: **המחליף** פרה בחמור. תורמא למילתא דנקט שהחליף פרה בחמור ולמכור שפחה בדמים אבל אין לפרש דלא מני למינקט המוכר פרה וילדה לפי שאין פרה נקנית בכסף אלא במשיכה ובשעת משיכה רואה אם ילדה אם לאו אבל שפחה נקנית בכסף דעבדים הוקשו לקרקעות דהא רבי מחיר קתני לה ורבי מחיר לא מקים להא דקתני בשבועה על העבדים ועל הקרקעות אין ליה למיתן בשבועה כדמוכח בשבועות (לקמן מג. ושם) גבי ים דבריס שהן כקרקע ואינן כקרקע וכיון דלא מקים לעניין שבועה ס"ד לעניין קנין דהא מייתי ראיה הכא משבועה לגזל ומיהו קשה לי למלוך לעניין גזל ושבועה נראה לגמרא להשוות תמריוייהו נפקי על ידי כלל ופרט גזל לקמן בפ' בתרא (לקמן קיז:) ושבועות בפרק [שבועת הדיינים] (שבועות לקמן מב:): **והלה** שותק זכה בה. למ"ד[ה] דברי ושמא דברי עליך ניחא ולמאן דאמר לא דברי עליך תורי"ם שהוא מפרש דשמיקה כהולמה דמיא ולא כאומר מיני יודע ומי מאי לאו הוא הדין לנחלקה לא ניטלה שאני דהא חסר לה איבא דאמרי ת"ש דא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי [א]נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול ש"מ אמר רב פפא [ב]האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה לבינתא לא קני מאי טעמא [ג]דהדר משוי ליה עפרא [ד]לבינתא ועבדיה עפרא קני מאי אמרת דלמא הדר ועביד ליה לבינתא האי לבינתא אחריתי הוא ופנים חדשות באו לכאן ואמר רב פפא [ה]האי מאן דגזל נסכא מחבריה ועביד זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא [ו]זוזי ועבדינהו נסכא קני [ז] מאי אמרת הדר עביד להו זוזי פנים חדשות באו לכאן [ח]שחימי ועבדינהו חדתי לא קני [ט]חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדר עביד להו חדתי [י]מידע ידיע שיחמייהו: זה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה: [יא](זה הכלל) לאתויי מאי לאתויי הא [יב]דאמר ר' אלעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובה שלו הוא מוכר ההוא גברא [יג] דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו כרבא זרע בהו זרעא לסוף אהדרינהו למריה אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח אמר ליה רבא תורי אשבח ארעא לא אשבח אמר מי קאמינא נשיימו כוליה פלגא קאמינא א"ל [יד]סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דתנן [טו]כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא לי מידי דאמר הונא חברין עלאי אנא ושבור מלכא אחי בדינא האי אינש גזלנא עתיקא הוא [טז]ובעינא דאיקנסיה: **מתני'** [יז]גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה רבי מאיר אומר [יח]בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך [יט]גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזלה [כ]מטבע ונפסל תרומה ונטמאת [כא]חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונתעבדה בה עבירה או [כב]שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** אמר רב פפא לא הזקינה הזקינה ממש אלא אפי' כחשה והא אנן הזקינה תנן [כג] כחשה כגון הזקינה [כד]דלא הדר בריא אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובה שלו הוא מוכר אמר ליה לאו אמינא לך לא תחליף גברי ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר: רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב שביק רבנן ועביד כרבי מאיר אמרי [כה] משום דברייתא איפכא תניא ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא רב מתניתין נמי איפכא תני ומאי [כו] טעמיה דרב דאפיך מתני' מקמי דברייתא אדרבה ניפוך לברייתא מקמי מתניתין אמרי רב נמי מתניתין איפכא אתניה ואי בעית אימא כי לא אפיך חדא מקמי חדא [כז] חדא מקמי תרתי אפיך דתניא [כח]המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה [כט]זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו [ל]זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי [לא]שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים [לב]אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות האי הלכה כר' מאיר הלכה כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר ומי מאי נלו ה"ה לנחלקה. וכיון דלענין פסול מפסלת לענין מקנה נמי שינוי הוא וקני: **פניס חדשות באו לכאן.** לא זו היא לגיהא הרמשונה אלא זו לגיהא אחרת שהולכך תיקון וגיבול בפני עצמה ומשונה היא [ז] מהרמשונים דאי אפשר לגמלם או גדולה או קטנה: **נסכא.** פלט"ל של כסף: **הדר עביד להו נסכא.** אם ירצה ושינוי המחזיר לבריייתו הוא והכא ליכא למימר פניס חדשות דאין אדם מקפיד על רבועה ותקונה אלא שהיה חתיכה בעלמא: **אחימי.** שחורין כענין יאנים: **ועבדיה חדתי.** שלבנה: **לא קני.** שסופן לחזור ליושנן: **נעשה שינוי בידו וקנאו.** [ט]לכך אם טבח ומכר שלו הוא טובח ואלו הוא מוכר ואין אדם מקנה אלא כפל: **פדנא.** תרגום של למד בקר[י]. ופדן ארם[יי] על שם שהיו חרמים היו אדם נהריים ואדם לובה: **כרכא.** חריפה: **דאמר הואי תכרין עלאי דאזלי ואזבור מלכא.** שמואל אמר אדם גדול[ג]: **מתני' נעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דכקרקע דמי וכרשומתיה דמריה קיימי: **גזל מטבע ונפסל.** שינוי הניכר הוא [ה]: **ועבדה בה עבירה.** נרבעה או נעבדה פסולה לקרבן כדתניא בשור שנגח ברבעה ומפסה (לעיל דף מ:): **שנפסלה מעל גבי המזבח.** כמוס [ו] שאין ניכר כדוקין שבעין: **פטורין.** דכל כהמות שלו למזבח קיימי: **גמ' אלא לפניו.** לישמעי כולי גופה: **ליפלוג פניו.** רבי מאיר אומר כשעת הגזלה וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וקאמר רב הלכה כר' מאיר דמתניתין דהיינו רבנן דברייתא: **ליפלוג לאנייה.** רבותיו: **ואכ"מ כי לא מפלגינא.** מתני' מקמי בריייתא: **חדא מקמי חדא.** אבל חדא מאנה מקמי תרתי ותרתי אפיך חדא מקמי חדא דתרתי אפיך לה בתרתי לעיל מיפלג ליפכא תניא ואידך הא דתניא כו': **המחליף כו'.** להכי נקט מחליף גבי בהמה ולא תנא מוכר דלעיל נקט בשפחה דבהמה שינה נקנית בכסף עד שימשוך וכי מצך לגר הגלמה לעיניה הוא אם ילדה אם לאו אבל אין כאן ספק אבל בחליפין מתוקמא כגון שלא משך בעל החמור את הפרה שלא בעל הפרה משך את החמור ונקנית הפרה אל בעל החמור במשיכת החמור בכל מקום שהיא כדתנן (קדושין ד' כח.) כל הנעשה דמיס בחבר כיון שזכה זה בחליפין זה בחליפין ולא ידעינן השתא אי כבר ילדה פרה בשעת משיכת החמור וברשות מוכר ילדה או לאחר משיכת החמור וברשות לוקח [ילדה]: **וכן המוכר שפחתו.** עבד כנעני נקנה בכסף[ט] ואע"ג שאין לפניו בשעת מתן מעות: **והלה שותק.** ברי ושמא ברי עליך: **ישבע המוכר.** לליכא הולאה במקום ואיכא שבועה לתוייר' [י] דקטע לידיה לאם קתבע ליה האי לוקח שפחה שלימה יש לי בידך עם ולדה וזה אומר אין שפחה שלימה יש לך בידי אבל לא ולדה דמודה ליה במקצת ומשום הילך לא מפטר דהא קטע ידה ולאו הילך הוא והכי מוקי לה בהשואל [ב"מ ק:]: **נשבעין ולא משלמין.** מי שתובעים לותו ישבע ויפטר דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע ולא נשבע המובע ויטול: **אין נשבעין.** וברשות מוכר תעמוד עד שיבוא לוקח ויתבע. למאי לרבנן עבדה במקרקעי דמי: **אין נשבעין על הקרקעות.** בפרק הזהב (ב"מ דף עו.): **מי יכי.** דמתניתין נמי בעינן למיתנא ליפכא הלכה כרבנן מבעי ליה:

לג א מיי' פ"ח מהל' גולב הלכה ד סמג עשין מד טוש"ע ח"מ סימן תרמה סעיף ג:

לד ב ג מיי' פ"ג מהל' גזילה ואבידה הל' יג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שם סעיף ה:

לה ד מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ו:

לו ה מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ה:

לז ו מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ו:

לח ז ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ז:

לט ט י מיי' שם פ"ג הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שמג סעיף ג:

מ כ ל מ נ ס מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:

מא ע מיי' פ"ב מהל' מכירה הלכה י סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סימן רכג סעיף ט:

מב פ צ מיי' שם הלכה יא ועי"ש טוש"ע שם סעיף ב:

מג ק מיי' פ"ח מהלכות טוען ונטען הלכה ד סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סימן פט סעיף ט:

מד ר מיי' שם פ"ה הלכה ט ופ"ב מהל' מכירה הלכה י סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סימן לה סעיף ט:

מוסף רש"י

נעשה שינוי בידו וקנאו. כשיגיע לפה מילמד מפס טבח ומכר שלו הוא טוען וכו' ופטור מד' וה', אבל קרן וכפל משלם, קרן כי אסתא וכפל כענין שגנב או כשעת העמדה בדין (לעיל סה:). **בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דעבדי כמקרקעי דמי וקרקע הדמי בעינה ואינה גזלת לקוח גגזלן בשינוי ולהיות ברשותו (לעיל צה.) דקיימא לן קרקע אינה גזלת וכל מקום שהיא ברשות בעליה עומדת ועבד כמקרקעי דמי ואינו גזל להיות נקנה לגזלן לשלם דמים, הילכך כי מזקן ברשותיה דמריה מזקן (ב"מ קי:). **מטבע ונפסל.** שפסלתו מלכות (גיטין נג:). **תרומה ונטמאת.** מאליה (שם). **אומר לו.** לגנזך, **הרי שלך לפניך.** בעין כמות שהוא, דהיזק שאינו ניכר הוא (לעיל סו:) ובגלב שיפלם לו אותו עכשו וקרקינא ליה והשתא את גזלו, שהרי לא נפגם (גיטין נג:). **שכל הנשבעין שבתורה.** כל המחויבין שבועה מן המורה, נשבעין ולא משלמין. כלומר לא מיחזי כולה שבועה ליפטר ולימנו, אלא מנפקא ליפטר ולחוב ולא ילפי (שבועות מד:).

מסורת הש"ס

ג) כרש"י גירסת הגי' כתובות נמו לכאן, **ב)** גי' רש"ל כל, **ג)** לעיל פה:, **ד)** [לעיל לה:], וש"ג, **ה)** ב"מ ק:, [לעיל נה.], **ו)** גירסת הגי' לעיל סו. לקמן קה., **ז)** [ב"מ יט:], **ח)** [כרש"י פ"ק דקדושין כה:], **ט)** [לקמן קיח.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' נסכא קני (מהר"ם מלובלין) תפ"מ וב"ב פ"ק וכי תימא וכן בסמוך: **(ב)** שם והא מתן חזקינה מנן אמרי כחשה כעין חזקינה כ"ל: **(ג)** שם לימפלג מני ומתי (נעתיק) מז"מ וב"ב פ"ק דוחקיה: **(ד)** רש"י ד"ה פניס וכו' ומשונה היא מהראשונה: **(ה)** ד"ה גזל וכו' הילכך טוא וקנייה בשינוי הס"ל ותמ"ל מ"ה והחמיץ נמי נשתנה ריחו וטעמו ולא מצי למימר ליה הרי שלך לפניך הס"ד: (ו) ד"ה שנפסלה וכו' כמוס אע"פ שניכר בדוקין שבעין פטור הכל: (ז) ד"ה יצבע וכו' דתוייתא כגון דקטע לידיה לאם קתבע:

גליון הש"ס

גמ' האי מאן דגזל נסכא מחבריה. עיין מנחות דף קז ע"ל תוס' ד"ה וללמוד: **שם דגזל פדנא.** ויקח למד מגנב (ב"ק יח סמוך ז) ממונגס פדנא דמורי: **שם משום דברייתא איבא תניא.** עיין שמח דף קמג ע"ב תוספות ד"ה וכי"ת: **שם הדא מתני תרתי אפיך.** עיין יומא דף סו ע"ב תוספות ד"ה מ"ט:

לעזי רש"י

פלט"א. מטיל (של מתכת).

רבינו חננאל

שחמי ועבדינהו חדתי לא קני. פי' אדומים ישנים. **מתני'.** גזל בהמה והזקינה **וכו'.** אוקמה רב פפא לא הזקינה ממש אפילו כחשה כחש דלא הדרא בריאה משלם כשעת הגזילה, אמ' ליה לרב אשי הכי אמ' משמא דר' יוחנן גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו. אמ' ליה לא תשבש גברי הא שמעתא משמא דר' אילעאי איתמרא להודיע כמה הוו והירין להגיד השמועה מפי שקיבל אותה מרבותיו וכי כל דבריהם אינם אלא בקבלה ברורה ממי שראוי לקבל הלכה מפיו.